

РОЗДІЛ IV

Кримінальне та кримінально-виконавче право, кримінологія, кримінальний процес і криміналістика

УДК 343.131.5+340.132.6+34.037

З. Загинеї, Т. Санжаровська

Проблема зворотної дії у часі кримінального процесуального закону у частині поліпшення правового становища осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні

У статті досліджено проблему можливості зворотної дії у часі кримінального закону у частині поліпшення правового становища осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Розглянуто положення Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII, якими КПК України доповнено пунктом 10 частини 1 статті 303, відповідно до якого підозрюваний, його захисник чи законний представник мають право оскаржувати повідомлення слідчого, прокурора про підозру. Визнано, що положення пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 цього Закону є дискримінаційними. Зроблено висновок, що кримінальний процесуальний закон, який встановлює процесуальні права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні, збільшує їх обсяг або іншим чином поліпшує правове становище особи, має зворотню дію у часі. Запропоновано відповідні зміни у статтю 5 КПК України.

Ключові слова: кримінальний процесуальний закон, зворотна дія закону у часі, підозрюваний, його захисник чи законний представник, оскарження.

Постановка наукової проблеми та її значення. Конституція України проголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3) [1]. У статті 58 Основного Закону держави закріплює принцип незворотності дії закону у часі («lex ad praetorian non valet») та винятку з нього («lex retro agit in mitius»). У ній передбачено, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи [1]. Формою реалізації ч. 1 ст. 58 Конституції України є положення частини 1 статті 5 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), яка регулює дію норм кримінального процесуального закону в часі та згідно з якою процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається відповідно до положень цього Кодексу, чинних на момент початку виконання дії або прийняття такого рішення [2]. Питання про застосування принципу незворотності дії кримінального процесуального закону та винятків з нього загострилася у правозастосуванні після прийняття та набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII (Закон № 2147-VIII) [3]. Окремі положення цього закону поліпшують правове становище

підозрюваного, його захисника чи законного представника у кримінальному провадженні, що вимагає вирішення питання про те, чи має зворотну дію у часі новий кримінальний процесуальний закон.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання про принцип незворотності у часі кримінальних процесуальних законів та винятків із нього належать до доктринально досліджених. Його вирішенням займалися, зокрема, такі науковці, як О. Баулін, Б. Галкін, Є. Діденко, Ю. Грошевий, Н. Карпов, І. Фойницький. Проте в їхніх наукових працях не розглядається сучасна проблема чинності та дії кримінальних процесуальних законів, що потребує самостійного наукового дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні питання про зворотну дію кримінального процесуального закону у частині, коли новий закон поліпшує правове становище осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Як було зазначено вище, Законом № 2147-VIII було внесено ряд змін у кримінальне процесуальне законодавство України. Зокрема, відповідно до цього закону ч. 1 ст. 303 КПК України було доповнено пунктом 10, відповідно до якого повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – може бути оскаржене підозрюваним, його захисником чи законним представником. Водночас згідно з п. 4 § 2 Прикінцеві положення розділу 4 цього Закону відповідна норма не має зворотної дії в часі та застосовується виключно до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань (ЄРДР) після введення в дію цих змін.

Згідно зі ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи [1]. Водночас питання про зворотну дію кримінальних процесуальних норм у КПК України не визначено. У теорії кримінального процесуального права існують діаметрально протилежні думки відносно того, чи мають кримінальні процесуальні закони зворотну дію у часі. Такі думки коливаються від тих, що повністю заперечують зворотну силу такого закону, до тих, що беззастережно визнають її [4, с. 46]. Зумовлено це тим, що проблема дії кримінально-процесуального закону в часі не постає у тому аспекті, в якому вона є традиційною стосовно матеріального кримінального закону [5, с. 48].

Питання щодо можливості зворотної дії нового кримінального процесуального закону вирішувалася і в практиці Верховного Суду України (ВСУ). Так, у постанові цього суду від 20.04.2017 р. № 5-213кз(15)15 обґрунтовано, що на відміну від кримінального (матеріального) закону про відповідальність, чинний кримінальний процесуальний закон не має зворотної дії навіть у тих випадках, коли його правила є більш сприятливі для учасників кримінального провадження. Однак така правова позиція ВСУ стосується виключно тих випадків, коли у кримінальному провадженні прийнято остаточне процесуальне рішення (вирок суду) [6]. Таке рішення ґрунтується на практиці Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Так, ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово наголошував, що право на справедливий судовий розгляд, гарантоване пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція), потрібно тлумачити в контексті преамбули Конвенції, яка, зокрема, проголошує верховенство права як складову частину спільної спадщини Договірних держав. Одним з основоположних аспектів верховенства права є принцип юридичної визначеності, згідно з яким у разі остаточного вирішення спору судами їхнє рішення, що набрало законної сили, не може ставитися під сумнів. Принцип юридичної визначеності вимагає поваги до принципу *res judicata*, тобто поваги до остаточного рішення суду. Згідно з цим принципом жодна сторона не має права вимагати перегляду остаточного та обов'язкового до виконання рішення суду лише з однією метою – домогтися повторного розгляду та ухвалення нового рішення у справі. Повноваження судів вищого рівня з перегляду мають здійснюватися для виправлення судових помилок і недоліків рішень, а не задля нового розгляду справи (справи «Брумареску проти Румунії», «Пономарьов проти України», «Христов проти України») [6]. Згідно з тлумаченням статті 6 Конвенції у її кримінальному аспекті не підпадають під дію цієї статті провадження, що стосуються відновлення справи, оскільки особа, вирок щодо якої став остаточним і яка подає клопотання про поновлення справи щодо неї, не є «обвинуваченою у вчиненні кримінального злочину» у розумінні статті 6 Конвенції (справа «Франц Фішер проти Австрії») [7].

Як було зазначено вище, норми Конституції України сформульовані таким чином, що з першого погляду можна зробити висновок, що зворотна дія у часі законів та інших нормативно-

правових актів має місце лише у тому випадку, коли вони скасовують або пом'якшують відповідальність особи і не поширюється на нормативно-правові акти, спрямовані, на поліпшення правового становища особи в цілому. На таку «недалекоглядність» законодавця вже зверталася увага науковцями та практиками. Зокрема, на цій проблемі наголосив в окремій думці до Рішення Конституційного Суду України №3-рп/2001 від 05.04.2001 р. суддя Конституційного Суду України М. І. Козюбра, зазначивши, що виходячи із призначення принципу незворотності дії закону в часі, в конституціях багатьох країн світу застосовують гнучкіші, порівняно з Конституцією України, текстуальні його формулювання, відповідно до яких зворотна дія в часі законів та інших нормативно-правових актів має місце не тільки у разі пом'якшення або скасування ними відповідальності особи, а допускається, за умови спеціального застереження в законі чи іншому нормативно-правовому акті, також у випадках, коли ці акти спрямовані на поліпшення правового становища фізичних і юридичних осіб: сприяють здійсненню прав і свобод, звільняють від обов'язків [8, с. 19]. Розширений виняток з принципу незворотності дії законів у часі міститься у галузевому законодавстві України. Зокрема, згідно з ч. 1 ст. 5 Кримінального кодексу України закон про кримінальну відповідальність, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі [9]. Науковці, які займалися дослідженням проблем принципу незворотності закону у часі та винятків з нього, пропонували «нову текстуальну конструкцію принципу незворотності з розширеною сферою дії його винятку, що поширюється не тільки на нормативно-правові акти про пом'якшення чи скасування юридичної відповідальності особи, але й на інші, які будь-яким чином покращують її правове становище» [10, с. 8].

Проте такі зміни конституційних норм, можливо, справа майбутнього. Однак як бути на сьогодні, коли у зв'язку зі зміною КПК України доводиться вирішувати питання про зворотну дію у часі нового кримінального процесуального закону, відповідно до якого поліпшується правове становище осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, зокрема підозрюваних, їх захисників чи законних представників?

Проаналізувавши положення нового пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, відповідно до якого повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – може бути оскаржене підозрюваним, його захисником чи законним представником, а також положення пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII, який визначає принцип незастосування зворотної дії у часі відповідної норми та поширення її лише на ті кримінальні процесуальні відносини, які виникли відносно справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в ЄРДР після введення в дію цих змін, можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, відповідні зміни стосуються поліпшення правового становища підозрюваного, його захисника чи законного представника, оскільки наділяють таких осіб додатковим процесуальним правом. По-друге, процесуальне право оскаржувати повідомлення слідчого, прокурора про підозру (пункт 10 частини 1 статті 303 КПК України) може бути реалізоване лише до моменту прийняття остаточного рішення у кримінальному провадженні. По-третє, рішення законодавця про незастосування зворотної дії у часі відповідної норми (пункт 10 частини 1 статті 303 КПК України) стосується виключно формальних аспектів, оскільки встановлює конкретний час, з якого, на думку законодавця, поширюється дія відповідної процесуальної норми – внесення відомостей про кримінальне правопорушення в ЄРДР після введення в дію цих змін.

Згідно з нормами міжнародного права всі люди мають рівні права (статті 1 Загальної декларації прав людини) [11]. Стаття 24 Конституції України гарантує, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1]. Тому, на нашу думку, підозрювані, їх захисники чи законні представники повинні мати однакові процесуальні права у кримінальному провадженні незалежно від будь-яких формальних обмежень. У випадку, якщо у законах чи інших нормативно-правових актах закріплено випадки, за яких особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету,

способи досягнення якої є належними та необхідними, визнається дискримінацією згідно з Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 р. № 5207-VI [12]. Відповідні ж норми законів або інших нормативно-правових актів – дискримінаційними.

Саме такою, дискримінаційною, на нашу думку, є норма, вміщена у пункті 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону України № 2147-VIII. Адже, як вбачається, згідно з її положеннями особа, щодо якої відомості про вчинене нею кримінальне правопорушення внесено в ЄРДР після введення в дію цих змін, не має права оскаржувати повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом. Таким чином, законодавець обмежує процесуальні права таких осіб за формальними ознаками – внесенням відомостей в ЄРДР про вчинене нею кримінальне правопорушення до дати, визначеної у Законі № 2147-VIII.

Окрім того, на нашу думку, норма, вміщена у пункті 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону України № 2147-VIII, обмежує право особи на доступ до правосуддя, яке є складовою права на справедливий суд у його кримінальному аспекті, що гарантується у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [13]. ЄСПЛ у своїх рішеннях вказав, що обмеження прав і свобод, які гарантуються Конвенцією, мають бути «пропорційні легітимній меті, яка переслідується цими обмеженнями», а також, що між засобами, що обираються, легітимною метою та встановленням відповідних обмежень має існувати розумне про- порційне співвідношення», оскільки «в основі всієї Конвенції лежить пошук справедливого балансу між загальними інтересами суспільства і вимогами щодо захисту основних прав індивіда». Європейський суд не тільки контролює здійснення органами державної влади країн, що підписали Конвенцію, своїх повноважень на предмет розумності, обережності та чесності, а й вимагає, щоб рішення цих державних органів ґрунтувалися «на належному сприйнятті відповідних фактів», а державне втручання було розумно необхідне для досягнення переслідуваної легітимної мети [14, с. 561].

Враховуючи викладене вище, вважаємо, що обмеження прав підозрюваних, його захисників чи законних представників, що має місце на підставі пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII, порушує право людини на доступ до правосуддя, яке гарантується у статті 6 Конвенції.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, питання про зворотну дію нового кримінального процесуального закону слід вирішувати з урахуванням різних факторів, які зумовлені як відсутністю вказівки у КПК України на можливість винятку з принципу незворотності дії закону у часі у кримінальних процесуальних відносинах, так і доцільністю врахування положень міжнародних договорів, Конституції України, практики ЄСПЛ.

Системне тлумачення положень пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII, який визначає принцип незастосування зворотної дії у часі норми, вміщеної у пункті 10 частини 1 статті 303 КПК України та поширення її лише на ті кримінальні процесуальні відносини, які виникли відносно справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в ЄРДР після введення в дію цих змін, а також положень пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, яким цей Кодекс було доповнено Законом № 2147-VIII, дозволяє зробити наступні висновки:

1) положеннями пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII істотно обмежуються права підозрюваних, їх захисників чи законних представників за формальною ознакою: відповідні особи, якщо відомості в ЄРДР про вчинене ними кримінальне правопорушення внесені до набрання чинності Законом № 2147-VIII (до 16.03.2018 р.), мають менший обсяг процесуальних прав порівняно з підозрюваними, їх захисниками чи законними представниками, відносно яких відомості про вчинені ними кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР після набрання чинності Законом № 2147-VIII (після 16.03.2018 р.);

2) положення пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII можна визнати дискримінаційними, оскільки ними надаються переваги одній категорії підозрюваних, їх захисників чи законних представників, знову ж таки за формальною ознакою, про яку йшлося вище;

3) положення пункту 4 § 2 Прикінцевих положень розділу 4 Закону № 2147-VIII обмежується право людини на доступ до правосуддя, що має сутнісний характер, оскільки стосується прав людини.

Ураховуючи викладене вище, доходимо висновку, що положення КПК України, відповідно до якого повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про

підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – може бути оскаржене підозрюваним, його захисником чи законним представником (пункт 10 частини 1 статті 303 КПК України), що були включені у КПК України згідно з Законом № 2147-VIII, мають зворотню дію у часі, тобто поширюються й на кримінальні процесуальні відносини, які виникли відносно справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення внесені в ЄРДР до моменту введення в дію цих змін. Саме таке вирішення відповідного питання ґрунтується на застосуванні норм Конституції України як норм прямої дії, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та які є частиною національного законодавства, а також на рішеннях ЄСПЛ, які визнаються джерелом права в Україні.

Водночас потребує вдосконалення стаття 58 Конституції України з розширенням сфери дії його винятку з принципу незворотності закону у часі («*lex retro agit in mitius*»), що поширюється не тільки на нормативно-правові акти про пом'якшення чи скасування юридичної відповідальності особи, але й на інші, які будь-яким чином покращують її правове становище.

Окрім того, доцільно розвинути пропозицію, яка була сформульована О. Бауліним [15, с. 6–7] та доповнити статтю 5 КПК України частинами 2 та 3 такого змісту:

«2. Закон, який встановлює процесуальні права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні, збільшує їх обсяг або іншим чином поліпшує правове становище особи, має зворотню дію у часі, тобто поширюється на процесуальні відносини, які склалися у провадженні до набрання чинності таким законом.

3. Закон, який скасовує процесуальні права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні, зменшує їх обсяг чи обмежує їх використання додатковими умовами, або іншим чином погіршує правове становище особи, зворотної сили не має, тобто не поширюється на процесуальні відносини, які склалися у провадженні до набрання чинності таким законом».

Наукові результати, отримані нами під час написання цієї статті, можуть бути використані у ході подальших досліджень проблеми зворотної дії в часі кримінального процесуального закону («*lex retro agit in mitius*»).

Джерела та література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
4. Кримінальний процес України: підруч. / За ред. Ю. М. Грошевого, В. М. Хотенця. – Харків : Право, 2000. – 496 с.
5. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. В 2-х томах. Т. 1 / М. С. Строгович. – Москва: Наука, 1968. – 470 с.
6. Постанова Верховного Суду України від 20.04.2017 р. № 5-213кз(15)15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/fbf72ad95a97e64bc22581230027c2a2/%24FILE/5-213%25D0%25BA%25D0%25B7\(15\)15.doc+%&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua](http://scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/fbf72ad95a97e64bc22581230027c2a2/%24FILE/5-213%25D0%25BA%25D0%25B7(15)15.doc+%&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua).
7. Франц Фішер проти Австрії: постанова Європейського суду з прав людини від 26.04.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://european-court.eu/resheniya-evropejskogo-suda-narusskom-yazyke/fisher-protiv-avstrii-postanovlenie-evropejskogo-suda>.
8. Окрема думка судді Конституційного Суду України М.І. Козюбри до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа про податки) // Вісник Конституційного Суду України. – 2001. – №3. – С. 18–20.
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

10. Абрамович Р. М. Принцип незворотності дії закону в часі: еволюція, стан та перспективи вдосконалення його застосування в Україні: дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Абрамович Р. М. – Київ, 2015. – 171 с.
11. Загальна декларація прав людини: міжнародний документ ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
12. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ Ради Європи від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
14. Де Сальвіа М. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы суд. практики, относящейся к Европ. конвенции о защите прав человека и основных свобод: Судебная практика с 1960 по 2002 гг. / М. Де Сальвіа. – Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2004. – 1072 с.
15. Баулін О. Зворотна дія кримінального процесуального закону як гарантія прав людини у кримінальному провадженні / Баулін О. // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 4. – С. 1–9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/ua/pdf/12-2016/baulin.pdf>.

Загиней З., Санжаровская Т. Проблема обратного действия во времени уголовного процессуального закона в части улучшения правового положения лиц, участвующих в уголовном производстве. В статье исследована проблема возможности обратного действия во времени уголовного процессуального закона в части улучшения правового положения лиц, участвующих в уголовном производстве. Рассмотрены положения Закона Украины «О внесении изменений в Хозяйственный процессуальный кодекс Украины, Гражданский процессуальный кодекс Украины, Кодекс административного судопроизводства Украины и другие законодательные акты» от 03.10.2017 г. № 2147-VIII, которым часть 1 статьи 303 УПК Украины была дополнена пунктом 10, согласно которому подозреваемый, его защитник или законный представитель вправе обжаловать сообщение следователя, прокурора о подозрении. Признано, что положения пункта 4 § 2 Заключительных положений раздела 4 указанного Закона являются дискриминационными и нарушающими право человека на доступ к правосудию. Сделан вывод, что уголовный процессуальный закон, который предусматривает процессуальные права лица, участвующего в уголовном производстве, увеличивает их объем или иным образом улучшает правовое положение лица, должен иметь обратное действие во времени. Предложены соответствующие изменения в статью 5 УПК Украины.

Ключевые слова: уголовный процессуальный закон, обратное действие закона во времени, подозреваемый, его защитник или законный представитель, обжалование.

Zahynei Z., Sanzharovska T. Retroactive Effect of the Criminal Procedure Law in Terms of Improving the Legal Status of Persons Involved in Criminal Proceedings. The article highlights the issue of retroactive effect in time possibility of the Criminal Procedure Law in terms of improving the legal status of persons taking part in criminal proceedings. The emphasis is laid on the provisions of the Ukrainian legislature «On the Amendments to the Economic Procedure Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Procedure of Ukraine and other legislative acts» dated October 3, 2017, No. 2147-VIII, by which the CPC of Ukraine is supplemented by clause 10 in Part 1 of Article 303, in terms of which the suspect, his lawyer or legal representative are given the right to appeal the notice of suspicion issued by the investigator or prosecutor. It is recognized that the provisions of clause 4 of paragraph 2 of the Final Provisions Section 4 of this Law are discriminatory and violate the human right to access to justice. Any criminal procedural law, which establishes the procedural rights of a person involved in criminal proceedings, increases their volume or otherwise improves the legal status of a person, has a retroactive effect in time. The authors offer amendments to Article 5 of the CPC of Ukraine.

Key words: criminal procedural law, reverse effect of the law in time, the suspect, his lawyer or legal representative, appeal.